

מנחם בגין. לא להסגיר אזרח ישראלי

הנושא המרכזי בחוק ההסגרה הוא סוגיית האזרחות, ונראה, כי השינויים בו מושפעים מהערכים הפטריוטיים של ישראל ומשיקולים שאינם בהכרח מתחום המשפט הפילי. בסוף שנות ה־70 קידם מנחם בגין הצעת חוק שהתקבלה, לפיה לא ניתן יהיה להסגיר את מי שהם אזרחי המדינה.

לאחר מכן השתנתה הגישה הציבורית ובה־תאם לכך השתנה החוק. הוא קבע, כי מי שהוא אזרח ישראל ותושב בה בעת בקשת ההסגרה, לא יוסגר אלא אם כן תתחייב המדינה המב־קשת את הסגרתו שהוא יוחזר לישראל לצורך ריצוי עונשו.

אז התעורר הקושי במקרה של דוד שיינבין. הלה הואשם ברצח בארה"ב, ועוד לפני שהחלה חקירה בעניינו נמלט ארצה וקיבל אזרחות מכוח חוק השבות. כלומר: במועד בקשת ההסגרה הוא היה אזרח ישראלי; בית המשפט קבע, כי ההגדרה של אזרח ברורה ולא ניתן להסגירו. בעקבות כך שוב שונה החוק, וכיום הוא קובע את מועד ה"זיקה" של המבקש לישראל, הן מבחינת האזרחות והן מבחינת התושבות, לפי מועד ביצוע העבירה: מי שבעת ביצוע העבירה בגינה מבוקשת ההסגרה היה אזרח ותושב בישראל, לא יוסגר אלא אם יוחזר לרצות עונשו בישראל.

מבחן האזרחות הוא ברור, אלא שמבחן התושבות אינו ברור בכלל. ההכרעה בשאלה מיהו תושב תלויה בשאלה מהו "מרכז חייו", ובמילים אחרות – בשאלה "מיהו ישראלי". ///

רות אלו, יכולה היתה ישראל לעשות זאת והדבר היה אף מתבקש.

נטייה טבעית נוספת היא לחשוב, שאם כבר עסקינן בבקשת הסגרה של מדינה, סימן שמדובר בעבירה חמורה ואף חמורה מאוד, שכן לא בגין כל תרמית או גניבה קלה יוסגר אדם ממדינתו. אלא שחוק ההסגרה קובע, כי כל עבירה שאילו נעברה בישראל עונשה היה מעל שנת מאסר – היא עבירה בת הסגרה (בעבר הגבול היה עבירה שעונשה לפחות שלוש שנות מאסר).

כאן נעוצה גם דרישת "הפיליות הכפולה" – המעשים בגינם מתבקשת ההסגרה צריכים להוות עבירה קודם כל כאן, בישראל. כך יוצא, שדיונים בבקשות ההסגרה הם קדמי־משפט ממש, בהם טוענים המבוקשים שאין די בחומר הראיות שהוצג בבקשת ההסגרה כדי להעמידם לדין בישראל.

ברור שבתי המשפט נמנעים מלנהל את המ־שפט כולו בהליך ההסגרה, ובודקים את חומר הראיות ברמה של תשתית ראייתית המספיקה להגשת כתב אישום בארץ.

חוק ההסגרה שלוב עם מספר רב של אמנות הסגרה והסכמי הסגרה עם מדינות שונות. על פי החוק, לא ניתן להסגיר אדם למדינה עימה אין לישראל הסכם שכזה. בין ישראל לארה"ב קיימים אמנת הסגרה ופרוטוקול תיקון לאמנה.

באמנה זו ניסו שתי המדינות לקבוע את סוגי העבירות עליהן היא תחול. אך האמנה ישנה ומנוסחת בלשון רחבה מאוד, ובתי המשפט כבר קבעו ש"שמה של העבירה, כפי שהוא מופיע באמנת ההסגרה, אינו מכריע... המבחן העיקרי הוא מבחן מהותי־ענייני ולא מבחן פורמלי־מכני". כך שבעצם כמעט כל עבירה בחוק הישראלי תיכלל ברשימת העבירות המנויות באמנה, תחת הכותרות מעילה, קבלת כספים בטענות שווא, תרמית וכו'.

סגור ומוסגר

[גבולות ההסגרה בין ישראל](#)

[לארה"ב: היבטים של אזרחות,](#)

[חומרת העבירה ומקום](#)

[ריצוי העונש / עו"ד גיל דחוח](#)

הנטייה הטבעית היא לחשוב, שמדינה תבקש את הסגרתו של מי שנמצא בישראל משום שהוא ביצע בשטח חה עבירות, וברח לישראל בכוונה להתחמק מן הדין. זהו הרעיון שהוליד את דיני ההסגרה: הצורך העולמי להתמודד עם בריחת עבריינים ממקום למקום, משטח ריבוני אחד לסמכות טריטוריאלית אחרת.

אף על פי כן, על מנת שבית משפט יכריז כיום על "מבוקש" כב־הסגרה, אין צורך שהעבירה בוצעה דווקא בשטח המדינה המבקשת את ההסגרה. ייתכן שהעבירה בגינה הוא מבוקש נעברה בישראל, אבל לארה"ב יש אינטרס לשפוט אותו בעצמה.

כך קרה במקרה של זאב רוזנשטיין, אשר הואשם ע"י ארה"ב בעבירות של קשירת קשר בנוגע לסמים, שבוצעו כולן בארץ. באותה מידה שארה"ב ביקשה להעמיד אותו לדין בגין עב־

הכותב הוא ממשרד עו"ד ברם, דחוח ושות'.